

PLAN DZIAŁANIA KT 280 ds. Jakości Powietrza

STRESZCZENIE

Komitet Techniczny 280 ds. Jakości Powietrza zajmuje się następującymi zagadnieniami:

- manualnymi i automatycznymi metodami analizy zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym oraz w gazach odlotowych ze stacjonarnych źródeł emisji,
- pobieraniem próbek do analizy,
- oceną wyników analiz,
- terminologią.

Zanieczyszczenia powietrza mogą pochodzić ze źródeł naturalnych (pożary lasów, rozkład organizmów żywych) lub antropogenicznych, czyli wynikających z działalności człowieka (transport, motoryzacja, procesy przemysłowe).

Oceny jakości powietrza i obserwacje zmian ilości zanieczyszczeń powietrza wykonywane są w Polsce w sposób ciągły i okresowy. Ocena wykonywana jest w odniesieniu do przyjętych standardów jakości powietrza, czyli poziomów dopuszczalnych stężeń substancji chemicznych. Prowadzone pomiary mają również na celu ocenę ryzyka przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń substancji w powietrzu, w pobliżu stacjonarnego źródła emisji. Nawet tylko krótkotrwałe przekroczenie tych poziomów może powodować zagrożenie dla zdrowia ludzi. Dotyczy to np. ditlenku siarki, ditlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz ozonu.

Podstawowymi przepisami prawnymi regulującymi kwestie jakości powietrza w Polsce są rozporządzenia dotychczas Ministra Środowiska a obecnie Ministra Klimatu. Dotyczą one standardów emisyjnych dla niebezpiecznych substancji, gazów cieplarnianych a także programów ochrony powietrza.

Produkty działalności KT 280 w postaci Polskich Norm są podstawą analiz zanieczyszczeń środowiska w czasie realizacji programów ochrony powietrza, wykonywanych przez wszystkie Wojewódzkie Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne, laboratoria przykładowe (pomiar emisji ze źródeł stacjonarnych), laboratoria prywatne specjalizujące się w oznaczaniu określonych substancji w powietrzu. Polskie Normy dotyczące jakości powietrza są powszechnie stosowane w laboratoriach akredytowanych.

Wyniki badań, w postaci monitoringu jakości powietrza na obszarze całego kraju, przekazywane są sukcesywnie do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ) i prezentowane są na stronie internetowej Inspektoratu.

Prace normalizacyjne związane z opracowywaniem manualnych i automatycznych metod badania jakości powietrza przyczyniają się do polepszenia jakości powietrza atmosferycznego, utrzymania standardów jakości powietrza w parkach narodowych i uzdrowiskach, poprawy stanu zdrowia mieszkańców zwłaszcza stref, w których znajdują się stacjonarne źródła emisji, co z kolei obniża koszty leczenia. Rozwój normalizacji w zakresie metod badawczych dotyczących oceny jakości powietrza zapewni laboratorium

wykonującym te badania dostęp do metod i procedur analitycznych współczesnych, efektywnych, dokładnych i zautomatyzowanych.

Komitet uczestniczy w pracach europejskich i międzynarodowych, mając na uwadze wspieranie konkurencyjności polskich producentów.

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT 280

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

Metody badań opracowywane przez KT 280 są podstawą prac użytkowych i badawczych wykonywanych przez laboratoria Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, laboratoria przykładowe lub prywatne. Monitoringiem jakości powietrza od wielu lat zajmuje się Instytut Ochrony Środowiska. Metody opracowane w KT 280 są podstawą prac badawczych w ramach programów ochrony powietrza. Badania te dotyczą np. ditlenku siarki, ditlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz ozonu. Ostatnio szczególnym zainteresowaniem cieszą się metody dotyczące oznaczania pyłu zawieszonego PM10 i PM 2,5 oraz gazów cieplarnianych.

Laboratorium badawcze wykonujące pomiary jakości powietrza powinno spełniać wymagania akredytacyjne określone między innymi w:

PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących

Laboratoria, w których wykonuje się okresowe pomiary emisji ze źródeł stacjonarnych przy użyciu automatycznych systemów pomiarowych, są zobowiązane do wzorcowania automatycznych układów pomiarowych (AMS) oraz do prowadzenia corocznych terenowych badań kontrolnych AMS. Stosuje się do tego podstawowe w tym zakresie Polskie Normy, takie jak:

PN-EN 14181:2015-02 Emisja ze źródeł stacjonarnych – Zapewnienie jakości automatycznych systemów pomiarowych

PN-EN 15259:2011 Jakość powietrza – Pomiary emisji ze źródeł stacjonarnych – Wymagania dotyczące odcinków pomiarowych i miejsc pomiaru, celu i planu pomiaru oraz sprawozdania z pomiaru

Dużym zainteresowaniem cieszą się także inne normy opracowane w KT 280:

PN-EN 14662-3:2016-01 Powietrze atmosferyczne -- Standardowa metoda pomiaru stężeń benzenu -- Część 3: Automatyczne pobieranie próbek za pomocą pompy i analiza in situ metodą chromatografii gazowej

PN-EN 14789:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie stężenia objętościowego tlenu -- Standardowa metoda odniesienia: Paramagnetyzm

PN-EN 14790:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie pary wodnej w przewodach -- Standardowa metoda odniesienia

PN-EN 14792:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie stężenia masowego tlenków azotu -- Standardowa metoda odniesienia: chemiluminescencja

PN-EN 14793:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wykazywanie równoważności metody alternatywnej z metodą odniesienia

PN-EN 15058:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie stężenia masowego tlenku węgla -- Standardowa metoda odniesienia: spektrometria niedispersyjna w podczerwieni

EN 14211:2013 Powietrze atmosferyczne -- Standardowa metoda pomiaru stężenia ditlenku azotu i tlenku azotu za pomocą chemiluminescencji

PN-EN 14212:2013 Powietrze atmosferyczne -- Standardowa metoda pomiaru stężenia ditlenku siarki za pomocą fluorescencji w nadfiolecie

PN-EN 14625:2013 Powietrze atmosferyczne -- Standardowa metoda pomiaru stężenia ozonu z wykorzystaniem fotometrii w nadfiolecie

PN-EN 14626:2013 Powietrze atmosferyczne -- Standardowa metoda pomiaru stężenia tlenku węgla za pomocą niedispersyjnej spektroskopii w podczerwieni

Normy dotyczące gazów cieplarnianych:

PN-EN 19694-1:2016-10 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wyznaczanie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w przemyśle wysokoenergetycznym -- Część 1: Zagadnienia ogólne

PN-EN 19694-2:2016-10 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wyznaczanie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w przemyśle wysokoenergetycznym -- Część 2: Przemysł żelaza i stali

PN-EN 19694-3:2016-10 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wyznaczanie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w przemyśle wysokoenergetycznym -- Część 3: Przemysł cementowy

PN-EN 19694-4:2016-10 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wyznaczanie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w przemyśle wysokoenergetycznym -- Część 4: Przemysł aluminiowy

PN-EN 19694-6:2016-10 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Wyznaczanie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w przemyśle wysokoenergetycznym -- Część 6: Przemysł stopów żelaza

Opracowywane w KT 280 projekty norm opiniuje Ministerstwo Klimatu, Ministerstwo Zdrowia, GIOŚ i Ministerstwo Rozwoju.

Komitet Techniczny 280 współpracuje z komitetem CEN/TC 264 Air quality, w zakresie opracowywania Norm Europejskich oraz komitetem ISO/TC 146 Air quality, w zakresie opracowywania Norm Międzynarodowych.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Głównym źródłem finansowania projektów dotyczących jakości powietrza są środki finansowe z budżetu państwa. W najbliższej przyszłości KT ma zamiar podjąć inicjatywę, zmierzającą do pozyskania środków na prace dotyczące zwłaszcza pomiarów automatycznych, a także na bardzo istotne obecnie tematy dotyczące pomiarów pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5.

Obecnie w trakcie opiniowania jest 7 projektów Norm Europejskich. W przyszłości Komitet Techniczny 280 planuje tłumaczenia tych Norm Europejskich, jeżeli uda się pozyskać odpowiednie środki finansowe.

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT 280

Dzięki dalszym pracom nad normami z zakresu tematycznego KT 280 będzie można odnieść następujące korzyści:

- opracowanie metod badania jakości powietrza (manualnych i automatycznych współczesnych, efektywnych, dokładnych i zautomatyzowanych) przyczyniające się do polepszenia jakości powietrza atmosferycznego;
- możliwość stałej informacji na temat stanu jakości powietrza w Polsce, która jest dostępna na stronach internetowych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska;
- utrzymanie standardów jakości powietrza w parkach narodowych i uzdrowiskach;
- poprawę stanu zdrowia mieszkańców, zwłaszcza stref, w których znajdują się stacjonarne źródła emisji, co z kolei obniża koszty leczenia;
- zapewnienie laboratoriom wykonującym analizy środowiskowe metod analitycznych bardziej efektywnych, dokładniejszych i zautomatyzowanych wraz z procedurami wykonywania takich pomiarów;
- obniżenie kosztów wykonywania analiz;
- rozwój firm zaopatrujących laboratoria w meble, aparaturę i odczynniki.

3 CZŁONKOSTWO W KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w *Wykazie OT*.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1 Cele KT

- terminowa (zgodna z przyjętymi harmonogramami) realizacja wszystkich prac ujętych w Programie prac normalizacyjnych KT (prPN-prEN, prPN-EN);
- możliwie jak najszybsze opracowanie projektu Polskiej Normy własnej, która będzie zamówiona w PKN przez firmę, która jest członkiem KT 280.
- zwiększenie udziału polskich ekspertów w pracach CEN/TC 264.

4.2 Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- aktywne uczestnictwo w głosowaniach wszystkich członków KT;
- aktywne uczestnictwo w pracach i posiedzeniach KT wszystkich członków;
- uczestnictwo w pracach komitetów technicznych europejskich;
- wyznaczenie priorytetów przy ustalaniu Programu prac normalizacyjnych KT;
- aktywne poszukiwanie źródeł finansowania tłumaczeń;
- aktywne poszukiwanie wykonawców prac normalizacyjnych;
- aktywny udział w powstawaniu Norm Europejskich,

4.3 Aspekty środowiskowe

Tematyka działalności KT 280 jest bezpośrednio związana ze sprawami środowiska, zwłaszcza z jego ochroną – ochrona jakości powietrza. Prace normalizacyjne związane z opracowaniem metod badania jakości powietrza (manualne i automatyczne) przyczyniają się do polepszenia jakości powietrza atmosferycznego, utrzymania standardów jakości powietrza w parkach narodowych i uzdrowiskach. Opracowywanie procedur analitycznych z uwzględnieniem zasad „zielonej chemii”, w tym z zastosowaniem odczynników o mniejszej szkodliwości dla zdrowia człowieka i dla środowiska (emisja i ścieki) również jest ważnym aspektem działalności KT 280.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w *Wykazie OT*, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

Czynnikami mogącymi wpływać na terminowe wykonywanie prowadzonych prac normalizacyjnych oraz na wprowadzanie do programu prac nowych tematów normalizacyjnych są m. in.:

- problemy techniczne, związane z PZN, które mogą wpływać na terminowość głosowań;
- brak środków finansowych na opracowanie danej PN (w przypadku tłumaczeń);
- trudności w znalezieniu wykonawcy danej normy;
- kwestie prawne uniemożliwiające dalsze prowadzenie prac nad normą (np. wykryta sprzeczność z obowiązującymi w danej dziedzinie przepisami prawa).

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEVIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Komitet Techniczny nr 280 planuje systematyczne wprowadzanie do zbioru Polskich Norm tłumaczeń norm przyjętych w języku oryginału, np.:

PN-EN 13284-2:2018-02 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie stężenia masowego pyłu w zakresie niskich wartości -- Część 2: Zapewnienie jakości automatycznych systemów pomiarowych

PN-EN 14791:2017-04 Emisja ze źródeł stacjonarnych -- Oznaczanie stężenia masowego tlenków siarki -- Standardowa metoda odniesienia

Obecnie KT jest w trakcie opracowywania polskiej wersji językowej normy:

PN-EN 13284-1:2018-02 Emisja ze źródeł stacjonarnych – Oznaczanie masowego stężenia pyłu w zakresie niskich wartości – Część 1: Manualna metoda grawimetryczna